

Očeta krčmarja stari vivček in sin Lojzek.

Spisal *Andrej Rapč.*

I.

Na križpoti v naši vasi, tam, kjer kažejo štiri roke različno se deleča pota potnikom in tujcem, je stala že od nekdaj in stoji še dandanes priljubljena vaška gostilnica. Njen lastnik je bil mož krepkega značaja, pa šaljiv, da nikoli tega.

V to gostilnico je zlasti ob dnevih počitka zahajalo mnogo ljudi. Tu so se stari očanci pogovarjali o različnih potrebah in težnjah, tu so se odpočili od naporne vožnje različni vozniki ob zabavnem gostilničarju. Marsikako pametno so uganili. Pipa ali vivček krčmarjev je v navadi igral glavno ulogo. Tako tudi danes.

»Pa ga ima res vedno med zobmi,« se oglasi Martinčkov oče.

»Vivček in Tone — to sta eden. Kadar vidim Toneta, vidim vivček. Vivčka brez Toneta pa še nisem videl,« modruje Govekarjev France.

»Bog ve, če ga ponoči tudi vleče?« pristavi Jurjev Pepe.

Sedaj je nastal hipoma molk. Jurjev Pepe se je hitro prijel za usta, zakaj vstopil je Tone. Zlovoljen je bil. In — o, čudo! Ravnokar so se možakarji pogovarjali o njegovem vivčku, a sedaj vidijo Toneta brez njega.

»Grom in peklo naj pogrezne tega, kdor odpada,« je zakrožil gostilničar, ki je bil znan pevec.

»I, kaj pa ti je odpadlo, Tone?«

»Pa ti iščem zlomka danes po vrtu — no, slepe miši, in v hlevu stikam in v klet grem, pa vivček z mano, pa mu ni bilo prav. Skregala sva se. Saj vidite, da ga nimam. Prav nič ne vem, kdaj bi mi bil odpadel...«

In zopet je potihem zapel ono lepo pesem o odpadnikih...

»Kaj, zlomek, vedno sem mislil, da sta ti in vivček zrastena,« se ponorčuje star očanec tam v kotu za mizo.

»Zrastena, da, zrastena! Govoriš kakor veš! Dokler sem mu dajal dosti tistih sladkih koreninic, ki jih otroci ne smejo okušati! Saj je imel res ta preklicani vivček vedno poln trebuh tobaka. Pa ravno danes mi ga je zmanjkalo, in Lojzka bo treba poslati ponj, da si nabašem drugo pipo. E, pa tako ne bo vlekla kot vivček! — O, vivček! Predolgo se mu je zdelo čakati, in odpadel mi je ta odpadnik grdi.«

Možaki so buhnili v smeh, Tone pa je pel svoj — »Grom in peklo...«

II.

Krčmarjevemu Lojzku je očetova pipa grozno ugajala. Kako rad bi imel tako! To bi kadil! Prav kakor oče!

Večkrat je že mislil nato, kako bi vsaj za malo časa dobil očetov vivček v roke, da bi poizkusil, je li res tako dober, da ga imajo oče vedno v ustih! Danes pa mu je to še posebno hodilo na misel.

»Lojzek, po tobak pojdeš! Tu, ná, denar! Glej, da ga ne izgubiš in da se mi kmalu vrneš,« ga nagovore oče, prišedši od gostov iz sobe. Kar srce je Lojzku poskočilo in rdečica ga je oblila kot kuhanega raka. Pa oče tega niso zapazili. Hitro je zbežal iz veže na dvorišče in ubral pot proti trafiki. Spotoma pa je izvlekel iz žepa — izgubljeni očetov vivček. V hlevu ga je našel. Samo tobaka doslej ni imel, da bi poizkusil.

»Sedaj pa imam tobak in vivček,« mu je vriskalo v srcu, da pospeši korake. O, k očetu se ne vrne sedaj tako hitro! Prej mora poizkusiti njegov vivček.

III.

Krčmarjevo poslopje je bilo prostorno in imelo je več sob. V eno se je spravil Lojzek, ki je prav tihotapski prišel od zadaj v hišo. Sedel je na peč, postavil klobuček postrani in si je, zadovoljno se smehljuje, potisnil vivček, nabasan s pravim tobakom — ne s perjem — med mlade zobe.

Le poglejte ga! Gotovo si misli, da mu sedaj ni enakega! Klobuček postrani, pa vivček v zobeh — ah, to je, to je, to je! . . .

Da bi ga pa nihče ne zapazil, preden pokadi, je bil toliko prebrisan, da je predse na drog, kakršni so že po kmetiških hišah ob pečeh v navadi, obesil velik papir.

In sedaj še užigalico, ki jo tudi ima, pa bo vse! To bo kajenjel . . .

Prižgal je! Iz vivčka se je pokadilo. Malo je Lojzek nakremžil obraz: to pa ni tako dobro, kakor si je domišljal. A vleče le še!

Vrtelo se mu je že v glavi. Kar stekleno je že gledal. Reči okolo sebe ni več videl. Gugal se je semintja. —

Vrata se odpro. Lojzek ne sliši nič! Vleče in vleče! Oče vstopijo! Vse polno dima! Tam izza peči se kadi! En prijem: in zagrinjalo Lojzkovo se pretrga od vrha do tal. Na peči pa zagledajo oče slikovit prizor. S klobučkom postrani in z vivčkom v ustih je sedel Lojzek in steklenih oči zrl v očeta, pa — pk, pk, pk! — pihal iz izgubljenega vivčka, kakor vidite na sliki.

Kaj pa je bilo potem? Tega vam pa ne povem rad, sicer pa sami, če ste kaj bistroumni, lahko uganete. Tudi ni, da bi pravil, ker Lojzka nerad opravljam, saj je sicer priden dečko, le očetov vivček ga je zmotil. Morebiti vam pa tudi oče nazadnje povedo.

IV.

Ne dolgo potem je stopil gostilničar h gostom z neločljivim svojim vivčkom v ustih.

»Vivček, kaj, midva sva trdna kakor zidi grada,« je zapel, a pivci so se zagrohotali prav od srca.

»I — kje si ga pa našel, Tone?« je bilo splošno izpraševanje.

»Kje, kje? Ta naš fant! Da bi ga bili videli, kako se je ščepiril z mojim vivčkom! Kakor nevemkdo je sedel na peči, pa kadil, kadil kot pravcati Turek prav tam od Carigrada. Zagrinjalo pa si je napravil iz papirja. No, in gledal vam je, gledal! Pa kazen ni izostala. Moj vivček ga je navil, da ga še več v roko ne bo prijel, kar mi je čisto prav. Sedaj-le mu pa mama devlje mrzle obkladke na glavo, jaz sem mu pa naložil nekaj gorkih pokladkov.«

Smeh . . . Pivci so se odpravljali. Nastopal je mrak.

Ciba.

Spisal Fr. Črnagoj.

Poznate li, kdo je to? — No, inženirjev Ciba je to — tam izpod Šmarne gore.

Da je pravi korenjak, se mu vidi na prvi pogled. Ne ustraši se ne mačke, ne psa, ne vola, ne konja — ne — ne! I, kaj vem, česa se še ne boji! Prav ničesar ne — niti največjega kosa kruha ne!

Ej, junak vam je to od nog do glave — mlad češki junak, ki je pa prav dober tovariš svojim slovenskim součencem, s katerimi obiskuje šmartinsko šolo. Da je junak — to pravi že njegovo ime. Ciba je Ctibor ali Čestibor, kar pomenja zopet: za čast se bori!

Ej, pa se bo tudi boril za svojo čast, ako bo treba! Mlad je še, a že sedaj je krepak in čvrst, pogumen pa odkritosrčen, kolikor ga je! In tak ostane Ciba pač vedno!